Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

25 päivänä marraskuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kilpailu – SEUT 102 artikla – Määräävän aseman väärinkäyttö – Kohtuuttomien hintojen käsite – Tekijänoikeuksien yhteishallinnointiyhteisö – Tosiasiallinen monopoli – Määräävä asema – Väärinkäyttö – Musiikkiteosten esittäminen musiikkifestivaaleilla – Asteikko, joka perustuu pääsylippujen myynnin bruttotuottoon – Kohtuullinen suhde yhteishallinnointiyhteisön suoritukseen nähden – Sen yhteishallinnointiyhteisön teosvalikoiman osuuden määrittäminen, joka on tosiasiallisesti esitetty

Asiassa C-372/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka ondernemingsrechtbank Antwerpen (Antwerpenin yritystuomioistuin, Belgia) on esittänyt 28.2.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 10.5.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM)

vastaan

Weareone.World BVBA ja

Wecandance NV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan, unionin tuomioistuimen presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa viidennen jaoston tuomarin tehtäviä, ja tuomarit M. Ilešič (esittelevä tuomari), C. Lycourgos ja I. Jarukaitis,

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 27.5.2020 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM), edustajinaan B. Michaux, O. Sasserath, G. Ryelandt, E. Deturck ja J. Vrebos, advocaten,

– Weareone.World BVBA, edustajinaan C. Curtis, E. Monard ja K. Geelen, advocaten,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

– Wecandance NV, edustajinaan P. Walravens, T. De Meese ja C. Lebon, advocaten,

– Belgian hallitus, asiamiehinään J.-C. Halleux, S. Baeyens, L. Van den Broeck ja C. Pochet, avustajinaan P. Goffinet ja S. Depreeuw, advocaten,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään P. Dodeller, A.-L. Desjonquères ja A. Daniel,

– Euroopan komissio, asiamiehinään J. Samnadda, F. van Schaik ja C. Zois,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.7.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 102 artiklan, luettuna tarvittaessa yhdessä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/26/EU (EUVL 2014, L 84, s. 72) 16 artiklan kanssa, tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (musiikkiteosten tekijöiden, säveltäjien ja tuottajien oikeuksien yhteishallinnointiyhteisö, Belgia, jäljempänä SABAM) ja Weareone.World BVBA sekä Wecandance NV ja joka koskee SABAM:in viimeksi mainituilta vaatimia tekijänoikeuskorvauksia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2014/26 kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämän direktiivin tavoitteena on sovittaa yhteen kansalliset säännöt, jotka koskevat yhteishallinnointiorganisaatioiden harjoittaman tekijänoikeuden ja lähioikeuksien hallinnointitoiminnan aloittamista, niiden hallintoon sovellettavia sääntöjä ja niiden valvontakehystä – – ”

4 Kyseisen direktiivin 16 artiklassa, jonka otsikko on ”Lisensiointi”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yhteishallinnointiorganisaatiot ja käyttäjät neuvottelevat oikeuksien lisensioinnista vilpittömässä mielessä. Yhteishallinnointiorganisaatioiden ja käyttäjien on annettava toisilleen kaikki tarvittavat tiedot.

2. Lisensiointiehtojen on perustuttava objektiivisiin ja syrjimättömiin kriteereihin. – –

Oikeudenhaltijoiden on saatava oikeuksiensa käytöstä asianmukainen korvaus. Yksinoikeuksien ja korvaus-oikeuksien tariffien on oltava kohtuullisia suhteessa muun muassa oikeuksien käytön taloudelliseen arvoon liiketoiminnassa, kun otetaan huomioon teosten ja muun aineiston käytön luonne ja laajuus, sekä suhteessa yhteishallinnointiorganisaation tarjoaman palvelun taloudelliseen arvoon. Yhteishallinnointiorganisaation on ilmoitettava asianomaiselle käyttäjälle näiden tariffien vahvistamisessa käytetyt kriteerit.

– – ”

Belgian oikeus

5 Direktiivi 2014/226 saatettiin osaksi Belgian kansallista oikeutta 8.6.2017 annetulla lailla tekijänoikeuden ja lähioikeuksien kollektiivisesta hallinnoinnista sekä usean valtion alueen kattavasta musiikkiteosten oikeuksien lisensioinnista verkkokäyttöä varten sisämarkkinoilla 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/26/EU saattamisesta osaksi Belgian oikeutta (Wet van 8 juni 2017 tot omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 2014/26/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het collectieve beheer van auteursrechten en naburige rechten en de multiterritoriale licentieverlening van rechten inzake muziekwerken voor het online gebruik ervan op de interne markt; Belgish Staatsblad 27.6.2017, s. 68276).

6 Kyseisen lain 63 §:llä muutettiin talousoikeuslain XI.262 §:ää seuraavasti:

”1. Lisensiointiehtojen on perustuttava objektiivisiin ja syrjimättömiin kriteereihin. – –

Oikeudenhaltijoiden on saatava oikeuksiensa käytöstä asianmukainen korvaus. Yksinoikeuksien ja korvaus-oikeuksien tariffien on oltava kohtuullisia suhteessa muun muassa oikeuksien käytön taloudelliseen arvoon liiketoiminnassa, kun otetaan huomioon teosten ja suoritusten käytön luonne ja laajuus, sekä suhteessa hallinnointiyhteisön tarjoaman palvelun taloudelliseen arvoon. Hallinnointiyhteisön on ilmoitettava asianomaiselle käyttäjälle näiden tariffien vahvistamisessa käytetyt kriteerit.

– – ”

Pääasioiden oikeusriidat ja ennakkoratkaisukysymys

7 SABAM on voittoa tavoitteleva kaupallinen yhtiö, joka on ainoa tekijänoikeuksien yhteishallinnointiorganisaatio Belgiassa, ja kyseisessä asemassa sillä on kyseisellä alueella tosiallinen monopoli tekijänoikeuskorvausten, joita maksetaan musiikkiteosten kappaleiden valmistamisesta ja välittämisestä yleisölle, keräämisen ja tilittämisen markkinoilla.

8 Weareone.World on järjestänyt vuodesta 2005 alkaen vuosittaista Tomorrowland-festivaalia, ja Wecandance puolestaan vuodesta 2013 alkaen Wecandance-festivaalia. Kyseisissä festivaalitapahtumissa on käytetty eri vuosina tekijänoikeuden suojaamia musiikkiteoksia, joiden hallinnoinnista SABAM vastaa.

9 Ennakkoratkaisupyynnön mukaan niiden korvausten, joita SABAM perii kyseisiltä festivaalijärjestäjiltä, taso on määritelty SABAM:in niin sanotun 211-tariffin perusteella (jäljempänä 211-tariffi).

10 211-tariffiin, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasioissa, sisältyy kaksi erilaista asteikkoa, joiden soveltamisesta SABAM päättää vapaasti. Viimeksi mainittu voi soveltaa ”vähimmäistariffia”, joka lasketaan äänentoistolla varustetun alan tai istumapaikkojen lukumäärän perusteella, taikka perustariffia, kuten se teki nyt käsillä olevassa asiassa.

11 Perustariffi lasketaan lipunmyynnin bruttotuoton perusteella, ja siihen lasketaan mukaan sponsoroinnin vastikkeena annettujen lippujen arvo; tästä summasta vähennetään ensin varausmaksut, arvonlisävero ja mahdolliset paikallisverot. Vaihtoehtoisesti kyseinen tariffi lasketaan ohjelmabudjetin eli esiintyjille ohjelman toteuttamisesta maksettavien palkkioiden perusteella silloin, kun kyseinen ohjelmabudjetti on kokonaisuudessaan lipunmyynnin bruttotuottoa korkeampi. Kyseiseen perustariffiin sisältyy kahdeksan erillistä tuottoluokkaa, joihin sovelletaan asteittain alenevaa korvaustaksaa.

12 Festivaalijärjestäjä voi saada alennuksia mainitusta perustariffista sen mukaan, kuinka suuri on tapahtumassa tosiasiassa esitettävien SABAM:in valikoimaan kuuluvien musiikkiteosten osuus. Siten edellyttäen, että järjestäjä on toimittanut SABAM:ille luettelon esitetyistä teoksista asetetussa määräajassa, kyseisellä järjestäjällä on mahdollisuus saada alennusta perustariffista seuraavasti: jos esitetyistä musiikkiteoksista vähemmän kuin 1/3 on SABAM:in valikoimaan kuuluvia teoksia, SABAM laskuttaa 1/3:n tariffista; jos esitetyistä musiikkiteoksista vähemmän kuin 2/3 kuuluu kyseiseen valikoimaan, SABAM laskuttaa 2/3 tariffista, ja jos vähintään 2/3 esitetyistä musiikkiteoksista kuuluu mainittuun valikoimaan, SABAM laskuttaa perustariffin täysimääräisenä (jäljempänä 1/3–2/3-sääntö).

13 SABAM nosti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa 13.4. ja 5.5.2017 päivätyillä kannekirjelmillä kanteet yhtäältä Weareone.Worldia ja toisaalta Wecandancea vastaan ja vaati, että viimeksi mainitut määrätään maksamaan sille summat, jotka vastaavat tekijänoikeuskorvauksia, jotka kyseisten festivaalijärjestäjien on maksettava SABAM:ille 211-tariffin mukaisen perustariffin perusteella vuosina 2014, 2015 ja 2016 järjestystä Tomorrowland-festivaalista ja vuosina 2013–2016 järjestetystä Wecandance-festivaalista.

14 Weareone.World ja Wecandance riitauttivat 211-tariffin laillisuuden ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa sillä perusteella, että kyseisen tariffin perusteella lasketut korvaukset eivät vastaa SABAM:in suoritusten taloudellista arvoa, mikä on SEUT 102 artiklan vastaista.

15 Kyseiset festivaalijärjestäjät väittivät erityisesti aluksi, että 1/3–2/3-sääntö ei ole riittävän täsmällinen. Nykyteknologian avulla olisi tältä osin mahdollista yksilöidä täsmällisemmin ne SABAM:in valikoimaan kuuluvat musiikkiteokset, jotka tosiasiallisesti esitetään, sekä niiden kesto.

16 Toiseksi festivaalijärjestäjät moittivat SABAM:ia siitä, että viimeksi mainittu laskee perustariffin lipunmyynnin bruttotuoton tai ohjelmabudjetin perusteella ilman, että kyseisestä bruttotuotosta voidaan kuitenkaan vähentää kaikkia kyseisten festivaalien järjestämisestä aiheutuvia kuluja, jotka eivät liity kyseisissä tapahtumissa esitettäviin musiikkiteoksiin.

17 Tässä yhteydessä kyseiset järjestäjät huomauttavat, että lipunmyynnistä saatava tuotto ei ole yhteydessä SABAM:in tarjoaman palvelun taloudelliseen arvoon, koska SABAM voi vaatia samojen valikoimaansa kuuluvien teosten käyttämisestä korkeampaa korvausta sellaisissa tapahtumissa, joiden sisäänpääsymaksu on korkeampi. Kuitenkin festivaalikävijöiden päätös maksaa tällainen korkeampi pääsymaksu on seurausta SABAM:in suorituksiin liittymättömistä tekijöistä kuten järjestäjien pyrkimyksistä tehdä festivaalista ”kokonaiskokemus”, tarjotusta infrastruktuurista taikka esiintyjien tasosta.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että on selvitettävä, onko SABAM:in soveltama hinnoittelu SEUT 102 artiklan ja direktiivin 2014/26 16 artiklan mukainen. Kyseinen tuomioistuin tiedustelee erityisesti sitä, kuinka täsmällinen määräävässä asemassa olevan toimijan laatiman hinnaston tulee olla, jottei sitä voida pitää tällaisen määräävän aseman väärinkäyttönä kohtuuttoman hinnoittelun perusteella.

19 Näin ollen ondernemingsrechtbank Antwerpen (Antwerpenin yritystuomioistuin, Belgia) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko SEUT 102 artiklaa, mahdollisesti luettuna yhdessä [direktiivin 2014/26] 16 artiklan kanssa, tulkittava siten, että kyseessä on määräävän aseman väärinkäyttö, jos tekijänoikeuksien yhteishallinnointiyhteisö, jolla on jossakin jäsenvaltiossa tosiasiallinen monopoli, soveltaa musiikkitapahtumien järjestäjiin niiden oikeudesta välittää musiikkiteoksia yleisölle muun muassa liikevaihtoon perustuvaa korvausmallia,

1) jossa käytetään kiinteää portaittaista tariffiasteikkoa sen sijaan, että tariffissa otettaisiin huomioon (alati kehittyviä teknisiä apuvälineitä käyttäen) yhteishallinnointiyhteisön suojaaman teosvalikoiman täsmällinen osuus tilaisuuden aikana soitetusta musiikista,

2) ja jossa lupamaksut riippuvat ulkoisista tekijöistä, kuten pääsymaksusta, juomien ja ruokien hinnasta, taiteilijoiden esiintymispalkkioihin varatusta budjetista ja muita seikkoja, kuten lavastusta, varten varatusta budjetista? ”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

20 Aluksi on palautettava mieleen, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen (tuomio 18.12.2019, IT Development, C-666/18, EU:C:2019:1099, 26 kohta ja tuomio 19.12.2019, Nederlands Uitgeversverbond ja Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

21 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on todettava, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta lausumaan SEUT 102 artiklan, luettuna tarvittaessa yhdessä direktiivin 2014/26 16 artiklan kanssa, tulkinnasta, ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys koskee tarkemmin ottaen sitä, kuinka tulkitaan käsitettä ”määräävän aseman väärinkäyttö”, joka ei sisälly sellaisenaan kyseiseen 16 artiklaan eikä muihin kyseisen direktiivin säännöksiin, ja kyseisen direktiivin tavoitteena on sen kahdeksannen perustelukappaleen mukaan erityisesti sovittaa yhteen kansalliset säännöt, jotka koskevat yhteishallinnointiorganisaatioiden harjoittaman tekijänoikeuden ja lähioikeuksien hallinnointitoiminnan aloittamista, niiden hallintoon sovellettavia sääntöjä ja niiden valvontakehystä. Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymystä on tutkittava yksinomaan SEUT 102 artiklan valossa, ollen kuitenkin tietoisia siitä, että kyseisen 16 artiklan 2 kohdan toiseen alakohtaan sisältyvät merkitykselliset kriteerit sen arvioimiseksi, asettaako tällainen organisaatio kohtuuttomia tariffeja tekijänoikeuskorvauksia kerätessään.

22 On myös todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää kyseisen kysymyksen toisessa osassa tarkemmin ottaen, että unionin tuomioistuin ottaa kantaa 211-tariffissa luotuun yhteyteen yhtäältä vaadittujen korvausten ja toisaalta ”ulkopuolisten tekijöiden”, kuten pääsymaksun sekä tarjottujen ruokien ja juomien hinnan, esiintyjiä koskevan ohjelmabudjetin ja muihin tehtäviin, kuten lavastukseen, kohdistetun budjetin välillä.

23 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä kuitenkin käy ilmi, pääasioissa kyseessä olevat korvaukset on laskettu lipunmyynnin bruttotuoton perusteella eikä järjestäjien ohjelmabudjetin perusteella. Lisäksi esitettyyn kysymykseen kuuluu erityisesti sen seikan selvittäminen, pitäisikö järjestäjille muun muassa lavastuksesta aiheutuneet kulut voida vähentää pääsylippujen myynnin bruttotuotosta – toisin kuin 211-tariffissa säädetään – kun lasketaan maksettavan korvauksen määrää.

24 Näin ollen on todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko SEUT 102 artiklaa tulkittava siten, että kyseisessä artiklassa tarkoitettuna määräävän aseman väärinkäyttönä on pidettävä sitä, että yhteishallinnointiyhteisö, jolla on tosiasiallinen monopoli jäsenvaltiossa, asettaa musiikkitapahtumien järjestäjille musiikkiteosten välittämistä yleisölle koskevan oikeuden osalta asteikon, jossa yhtäältä tekijänoikeuskorvaukset lasketaan sellaisen tariffin pohjalta, jota sovelletaan pääsylippujen myynnin bruttotuottoon ilman, että kyseisestä tuotosta voidaan vähentää kaikki festivaaliorganisaatiolle aiheutuneet kulut, joilla ei ole

yhteyttä kyseisellä festivaalilla esitettyihin musiikkiteoksiin, ja jossa toisaalta käytetään kiinteää portaittaista järjestelmää sen määrittelemiseksi, mikä osuus näistä teoksista kuuluu kyseisen hallinnointiyhteisön valikoimaan.

25 SEUT 102 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan sisämarkkinoille soveltumatonta ja kiellettyä on yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö sisämarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kuten kyseisen artiklan toisen kohdan a alakohdasta käy ilmi, kyseisen aseman väärinkäyttöä on se, että määräävässä asemassa oleva yritys asettaa kohtuuttomia kauppaehtoja.

26 Aluksi on palautettava mieleen, että SABAM:in kaltainen yhteishallinnointiyhteisö on yritys, johon sovelletaan SEUT 102 artiklaa (ks. vastaavasti tuomio 27.2.2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, 80 kohta).

27 On nimittäin niin, että kun tällaisella yhteishallinnointiyhteisöllä on monopoli hallinnoida suojattujen teosten tiettyä ryhmää koskevia tekijänoikeuksia jäsenvaltion alueella, on katsottava, että se on määräävässä asemassa sisämarkkinoiden merkittävällä osalla kyseisessä artiklassa tarkoitetulla tavalla (ks. vastaavasti tuomio 27.2.2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, 86 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Yhteishallinnointiyhteisön vaatimien korvausten osalta unionin tuomioistuin on jo useasti todennut, että tällaisten yritysten toiminta voi olla väärinkäyttöä ja näin ollen kuulua SEUT 102 artiklassa tarkoitetun kiellon alaan, jos tällaiset hallinnointiyhteisöt korvaustasoa asettaessaan harjoittavat liian korkeaa hinnoittelua, joka ei ole kohtuullisessa suhteessa kyseisten yhteisöjen suorituksen – joka koostuu koko sen tekijänoikeuksien suojaamien musiikkiteosten valikoiman, jota mainitut yhteisöt hallinnoivat, saattamisesta käyttäjien saataville – taloudelliseen arvoon (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2008, Kanal 5 ja TV 4, C-52/07, EU:C:2008:703, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; tuomio 27.2.2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, 88 kohta ja tuomio 14.9.2017, Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra - Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, 35 kohta).

29 On kansallisen tuomioistuimen tehtävänä ratkaista, ovatko tällaiset korvaukset mahdollisesti liian korkeita kyseessä olevan tosiasiallisen tapauksen valossa ja ottaen huomioon asian kaikki olosuhteet (ks. vastaavasti tuomio 9.4.1987, Basset, 402/85, EU:C:1987:197, 19 kohta ja tuomio 13.7.1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, 32 kohta).

30 Ratkaistessaan mainittua kysymystä kansallisen tuomioistuimen on erityisesti otettava huomioon tekijänoikeuden erityinen luonne sekä etsittävä asianmukainen tasapaino tekijänoikeudella suojattujen musiikkiteosten tekijöiden intressin saada korvaus teostensa käytöstä ja käyttäjien intressin voida kohtuullisilla ehdoilla käyttää mainittuja teoksia välillä (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2008, Kanal 5 ja TV 4, C-52/07, EU:C:2008:703, 30 ja 31 kohta). Jotta voidaan varmistaa, että yhteishallinnointiyhteisön asettamien tariffien taso on kohtuullinen sekä tekijöiden asianmukaista korvausta koskevan oikeuden että käyttäjien oikeutettujen intressien kannalta, on erityisesti otettava huomioon suoritetun yhteishallinnointipalvelun taloudellinen arvo sellaisenaan sekä myös teosten käytön luonne ja laajuus sekä kyseisen käytön luoma taloudellinen arvo.

31 Tältä osin on todettava, että vaikka unionin tuomioistuin on palauttanut mieleen, että kyse on sen arvioimisesta, onko tosiasiallisten kustannusten ja tosiasiallisesti pyydetyn hinnan välillä liiallinen epäsuhta, ja jos näin on, onko hinta asetettu kohtuuttomaksi joko absoluuttisella tasolla tai suhteessa kilpaileviin palveluihin, se on myös todennut, että on olemassa muita menetelmiä, joiden avulla voidaan määrittää hinnan mahdollinen liiallisuus (ks. vastaavasti tuomio 14.9.2017, Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra - Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, 36 ja 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Erityisesti yhteishallinnointiyhteisöjen asettamien korvausten osalta kyseisiin menetelmiin voi kuulua, kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksensa 33 kohdassa, muun muassa vertailu sen hinnan, jonka kohtuullisuus on riitautettu, ja vertailuarvon, kuten hinnan, jota määräävässä asemassa oleva toimija on käyttänyt menneisyydessä samoille palveluille samoilla merkityksellisillä markkinoilla, tai hinnan, jota tällainen yritys on käyttänyt muiden palveluiden tai eri asiakasryhmien osalta, taikka hinnan, jota muut yritykset ovat käyttäneet saman palvelun tai rinnastettavien palveluiden osalta muilla kansallisilla markkinoilla, välillä, edellyttäen kuitenkin, että kyseinen vertailu tehdään yhdenmukaisin perustein (ks. vastaavasti erityisesti viimeksi mainitun vertailuperusteen osalta tuomio 14.9.2017, Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra - Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on vastattava edellä esitetyn valossa.

34 Ensinnäkin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko SEUT 102 artiklassa tarkoitetuksi väärinkäytöksi katsottava se, että yhteishallinnointiyhteisö asettaa musiikkitapahtuman järjestäjiä koskevan asteikon, jossa tekijänoikeuskorvaukset lasketaan sellaisen tariffin perusteella, jota sovelletaan pääsylippujen myynnin bruttotuottoon ilman, että kyseisestä tuotosta voidaan vähentää kaikki festivaaliorganisaatiolle aiheutuneet kulut, joilla ei ole yhteyttä kyseisellä festivaalilla esitettyihin musiikkiteoksiin.

35 Weareone.World ja Wecandance ovat nimittäin väittäneet kyseisessä tuomioistuimessa, kuten myös edellä 17 kohdassa on palautettu mieleen, että yhtäältä lipunmyynnin tuotto ei liity SABAM:in suorituksen taloudelliseen arvoon, koska viimeksi mainittu voi vaatia samojen valikoimaansa kuuluvien teosten käyttämisestä korkeampaa korvausta sellaisissa tapahtumissa, joiden sisäänpääsymaksu on korkeampi.

36 Toisaalta pääasioissa kyseessä olevan kaltaisten festivaalien bruttotuoton taso on kyseisten asianosaisten mukaan seurausta järjestäjien pyrkimyksistä tehdä kyseisistä festivaaleista ”kokonaiskokemus”, tarjotusta infrastruktuurista taikka esiintyjien tasosta. Kuitenkaan kyseiset tekijät, joita SABAM on kieltäytynyt vähentämästä bruttotuotosta laskiessaan korvauksia, jotka festivaalijärjestäjien on maksettava, eivät ole yhteydessä SABAM:in taloudelliseen suoritukseen.

37 Tältä osin aluksi sen kysymyksen osalta, voiko yhteishallinnointiyhteisö rikkoa SEUT 102 artiklaa, kun se asettaa festivaalijärjestäjille asteikon, jossa korvaus lasketaan pääsylippujen myynnin bruttotuoton perusteella, on todettava, että unionin tuomioistuin on jo katsonut sellaisten korvausten osalta, joita maksetaan tekijänoikeuskorvauksena nauhoitettujen musiikkiteosten julkisesta esittämisestä yökerhoissa ja joiden määrä on laskettu kyseisten yökerhojen bruttomääräisen liikevaihdon perusteella, että kyseisiä korvauksia on pidettävä tekijänoikeuden tavanomaisena hyödyntämisenä eikä niiden periminen ole itsessään SEUT 102 artiklassa tarkoitettua väärinkäyttöä (ks. vastaavasti tuomio 9.4.1987, Basset, 402/85, EU:C:1987:197, 15, 18, 20 ja 21 kohta ja tuomio 13.7.1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, 45 kohta).

38 Unionin tuomioistuin on myös todennut sellaisista korvauksista, jotka vastaavat tiettyä prosenttiosuutta televisioyhtiöiden suurelle yleisölle tarkoitettujen lähetysten, mainosten tai tilausten tuotoista, että koska tällaiset korvaukset maksetaan televisioyhtiöiden tuoton perusteella, ne ovat lähtökohtaisesti kohtuullisessa suhteessa yhteishallinnointiyhteisön suorituksen taloudelliseen arvoon (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2008, Kanal 5 ja TV 4, C-52/07, EU:C:2008:703, 34 ja 37 kohta).

39 Tällaista oikeuskäytäntöä, josta käy ilmi, että yhteishallinnointiyhteisön korvausasteikkoa, joka perustuu tiettyyn prosenttiosuuteen musiikkitapahtuman tuotosta, on pidettävä tekijänoikeuden tavanomaisena hyödyntämisenä ja sen on katsottava olevan lähtökohtaisesti kohtuullisessa suhteessa kyseisen yhteisön suorituksen taloudelliseen arvoon, voidaan soveltaa pääasioissa kyseessä olevan kaltaiseen

korvausasteikkoon, joka on laskettu festivaalin pääsylippujen myynnin bruttotuoton perusteella, mistä seuraa, että se, että yhteishallinnointiyhteisö on asettanut tällaisen asteikon, ei ole sellaisenaan SEUT 102 artiklassa tarkoitettua väärinkäyttöä.

40 SABAM nimittäin tavoittelee tällaisen asteikon asettamisella kilpailuoikeuden kannalta hyväksyttävää tavoitetta eli jäsentensä oikeuksien ja etujen suojaamista suhteessa heidän musiikkiteostensa käyttäjiin (ks. vastaavasti tuomio 13.7.1989, Tournier, 395/87, EU:C:1989:319, 31 kohta).

41 Lisäksi tällaisen asteikon mukaiset korvaukset ovat vastike kyseisten musiikkiteosten välittämisestä yleisölle. Kyseistä vastiketta on arvioitava ottaen erityisesti huomioon kyseisen käytön arvo liiketoiminnassa (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2008, Kanal 5 ja TV 4, C-52/07, EU:C:2008:703, 36 kohta), ja edellä mainittu arvo määräytyy suhteessa sellaisten henkilöiden, jotka nauttivat suojatuista teoksista, tosiasialliseen määrään (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2011, Football Association Premier League ym., C-403/08 ja C-429/08, EU:C:2011:631, 109 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja siihen merkitykseen, joka musiikkiteosten käytöllä on kyseessä olevalle tapahtumalle.

42 Toiseksi järjestäjien pyrkimysten tehdä kyseisistä festivaaleista ”kokonaiskokemus”, tarjotun infrastruktuurin ja esiintyjien tason osalta on todettava, ettei voida sulkea pois, kuten Weareone.World ja Wecandance esittävät, että tällaisilla investoinneilla voi olla vaikutusta siihen, millaista pääsymaksua voidaan pyytää, ja näin ollen siihen korvauksen tasoon, jota SABAM voi perustellusti vaatia.

43 Tämä seikka ei kuitenkaan aseta kyseenalaiseksi edellä 39 kohdassa kerratun oikeuskäytännön perusteella tehtyä johtopäätöstä.

44 Kuten julkisasiamies on pääasiallisesti huomauttanut ratkaisuehdotuksensa 63 ja 68 kohdassa, kyseinen oikeuskäytäntö on nimittäin yhtäältä annettu sellaisten yhteishallinnointiyhteisöjen käyttäjille asettamien korvausasteikoiden yhteydessä, jotka perustuvat kyseisten käyttäjien bruttoliikevaihtoon ilman, että kaikkia niiden suorituksiin liittyviä kuluja vähennetään, eikä sillä ole vaikutusta, että kyseinen liikevaihto voi riippua suurelta osin tekijöistä, jotka eivät liity suojattujen musiikkiteosten käyttöön. Siten edellä 42 kohdassa tarkoitetun kaltaiset tekijät eivät ole sellaisenaan esteenä sille, että yhteishallinnointiyhteisölle maksettavat korvaukset lasketaan tällaisen asteikon perusteella, edellyttäen, että viimeksi mainitussa otetaan huomioon kaikki merkitykselliset seikat ja erityisesti edellä 41 kohdassa siteeratussa oikeuskäytännössä mainitut seikat.

45 Toisaalta voi osoittautua erityisen vaikeaksi määrittää objektiivisesti mainittujen tekijöiden joukosta sellaiset tietyt seikat, jotka eivät liity esitettyihin musiikkiteoksiin ja näin ollen yhteishallinnointiyhteisön suoritukseen, taikka samalla tavalla määrittää niiden taloudellinen arvo sekä niiden vaikutus kyseisten festivaalien lipunmyynnin tuottoon.

46 Lisäksi se, että yhteishallinnointiyhteisölle asetettaisiin velvollisuus kaikissa tilanteissa ottaa huomioon tällaiset erityisen monimuotoiset ja subjektiiviset tekijät, kun se laatii suojattujen musiikkiteosten käyttökorvausten asteikkoa, ja tarkistaa nämä tekijät kulloisessakin tapauksessa, tai muutoin kyseinen asteikko voitaisiin luokitella SEUT 102 artiklassa tarkoitetuksi väärinkäytöksi, olisi omiaan nostamaan suhteettomasti sopimusten hallinnoinnista ja tekijänoikeudella suojattujen musiikkiteosten käytön valvonnasta aiheutuvia kuluja.

47 Tästä seuraa, että se, että yhteishallinnointiyhteisö asettaa asteikon, jossa tekijänoikeuskorvaukset lasketaan sellaisen tariffin perusteella, joka perustuu pääsylippujen myynnin bruttotuottoon ilman, että kyseisestä tuotosta voidaan vähentää kaikkia tällaisten tapahtumien järjestämisestä aiheutuvia kuluja, ei ole itsessään SEUT 102 artiklassa tarkoitettua väärinkäyttöä.

48 Edellä esitettyjen näkökohtien estämättä, ja kuten edellä 28 ja 29 kohdassa on palautettu mieleen, se, että yhteishallinnointiyhteisö asettaa korvausasteikon, joka perustuu pääsylippujen myynnin bruttotuottoon, voi kuulua kyseisessä määräyksessä tarkoitetun kiellon piiriin, jos kyseistä asteikkoa

soveltamalla määrätyn korvauksen taso ei ole kohtuullisessa suhteessa suorituksen taloudelliseen arvoon, mikä kansallisen tuomioistuimen on määritettävä sen käsiteltävänä olevan yksittäistapauksen valossa ja ottaen huomioon kaikki asian olosuhteet, mukaan luettuna asetettu korvaustaksa ja tuottopohja, jonka perusteella kyseinen taksa lasketaan.

49 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko se, että yhteishallinnointiyhteisö asettaa musiikkitapahtumien järjestäjien maksettavaksi korvauksen, joka perustuu asteikkoon, jossa käytetään 1/3–2/3-säännön mukaista kiinteää portaittaista järjestelmää sen määrittämiseksi, mikä osuus esitetyistä teoksista kuuluu kyseisen hallinnointiyhteisön valikoimaan, SEUT 102 artiklassa tarkoitettua määräävän aseman väärinkäyttöä.

50 Kuten unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus korostaa, yhteishallinnointiyhteisön soveltamassa korvauksessa on otettava huomioon se tekijäoikeudella suojattujen musiikkiteosten määrä, jota on tosiasiallisesti käytetty (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2008, Kanal 5 ja TV 4, C-52/07, EU:C:2008:703, 39 kohta ja tuomio 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. komissio, C-385/07 P, EU:C:2009:456, 143 kohta).

51 Tältä osin on todettava, että nyt käsiteltävässä asiassa 211-tariffissa otetaan tietyssä määrin huomioon tosiasiallisesti esitettyjen tekijänoikeudella suojattujen teosten määrä, koska, kuten edellä 12 kohdassa on palautettu mieleen, 1/3-2/3 sääntö mahdollistaa sen, että festivaalijärjestäjä voi saada kiinteän alennuksen perustariffista riippuen siitä, mikä on SABAM:in valikoimaan kuuluvien kyseisessä tapahtumassa tosiasiallisesti esitettyjen musiikkiteosten osuus.

52 Tämän täsmennyksen jälkeen on todettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy myös ilmi, että sellaisen korvausasteikon, jossa otetaan huomioon tosiasiallisesti esitettyjen musiikkiteosten määrä, soveltaminen voi olla väärinkäyttöä, jos on olemassa vaihtoehtoinen menetelmä, jonka mukaan on mahdollista tarkemmin yksilöidä ja mitata näiden teosten käyttö ja jos kyseisellä menetelmällä voidaan saavuttaa sama hyväksyttävä päämäärä, joka on musiikin tekijöiden, säveltäjien ja kustantajien etujen suojaaminen, nostamatta kuitenkaan suhteettomasti sopimusten hallinnoinnista ja tekijänoikeudella suojattujen musiikkiteosten käytön valvonnasta aiheutuvia kuluja (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2008, Kanal 5 ja TV 4, C-52/07, EU:C:2008:703, 40 kohta).

53 On kuitenkin selvää, että 1/3–2/3-säännössä otetaan huomioon SABAM:in valikoimaan kuuluvien tosiasiallisesti esitettyjen musiikkiteosten määrä vain hyvin epätarkasti. On nimittäin niin, kuten Wecandance, Weareone.World ja Euroopan komissio huomauttivat, että kyseisestä säännöstä seuraa, että SABAM saa lähes järjestelmällisesti tuloa, joka voi olla merkittävästi korkeampi kuin tällaista määrää vastaava tulo.

54 SABAM väittää tältä osin, että tämänhetkinen tunnistamisteknologia on hyvin kallista ja sille aiheutuisi hallinnoinnin lisäkuluja sille asetetusta velvollisuudesta yksilöidä tarkemmin korvausten vastaanottohetkestä alkaen järjestäjän käyttämä osuus sen valikoimasta.

55 Kuten edellä 29 kohdasta käy ilmi, on kansallisen tuomioistuimen tehtävänä varmistaa sen käsiteltävänä olevan yksittäistapauksen valossa ja ottaen huomioon kaikki asian olosuhteet, mukaan luettuna – pääasioissa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa – kyseessä olevan yhteishallinnointiyhteisön valikoimaan kuuluvien teosten käyttöön liittyvien toimitettujen tietojen saatavuus ja luotettavuus sekä olemassa olevat tekniset välineet, onko olemassa vaihtoehtoista menetelmää, jonka mukaan on mahdollista tarkemmin yksilöidä ja mitata kyseinen käyttö edellä 52 kohdassa kerrattujen edellytysten valossa.

56 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on selvää, että useista seikoista käy ilmi, että SABAM:illa on mahdollisuus turvautua tällaiseen toiseen menetelmään, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava.

57 Aluksi on nimittäin todettava, että 1/3–2/3-säännön soveltaminen edellyttää, että määritellään tarkasti se esitettyjen teosten osuus, joka kuuluu SABAM:in valikoimaan, sillä SABAM soveltaa kyseistä sääntöä vain silloin, kuten edellä 12 kohdassa on palautettu mieleen, jos järjestäjä on toimittanut SABAM:ille asetetun määräajan kuluessa luettelon kyseessä olevassa tapahtumassa tosiasiallisesti esitetyistä teoksista, jotta SABAM voi määrittää, kuuluuko vähintäänkin yksi kolmasosa tai kaksi kolmasosaa esitetyistä teoksista sen valikoimaan. Tällaisen luettelon avulla voidaan kuitenkin lähtökohtaisesti määrittää vielä tarkemmin se esitettyjen teosten osuus, joka kuuluu SABAM:in valikoimaan.

58 Toiseksi Wecandance ja Weareone.World ovat vedonneet tekniikan kehitykseen ja erityisesti sellaisten musiikin tunnistamisohjelmistojen kehitykseen, joiden avulla voidaan tunnistaa täsmällisesti esitetyt teokset, jotka kuuluvat SABAM:in valikoimaan. Ei voida sulkea pois, että tällaisilla teknisillä välineillä voitaisiin tarkemmin yksilöidä ja mitata esitettyjen teosten käyttö.

59 Lopuksi kolmanneksi Weareone.World on esittänyt, että SABAM on hyväksynyt muiden 211-tariffin versioiden kohdalla muita menetelmiä esitettyjen teosten yksilöintiin ja määrälliseen ilmaisemiseen ja näihin menetelmiin kuuluvat hyväksytyn valvontayhtiön käyttäminen tai 1/3–2/3-säännön väliaikainen korvaaminen säännöllä, jonka nojalla on mahdollista ottaa huomioon täsmällisemmin SABAM:in valikoimaan kuuluvien esitettyjen musiikkiteosten osuus.

60 Esitettyyn kysymykseen on kaiken edellä esitetyn valossa vastattava, että SEUT 102 artiklaa on tulkittava siten, että kyseisessä artiklassa tarkoitettua markkina-aseman väärinkäyttöä ei ole se, että yhteishallinnointiyhteisö, jolla on tosiasiallinen monopoli jäsenvaltiossa, asettaa musiikkitapahtumien järjestäjille musiikkiteosten välittämistä yleisölle koskevan oikeuden osalta asteikon, jossa

– yhtäältä tekijänoikeuskorvaukset lasketaan pääsylippujen myynnin bruttotuottoon sovellettavan tariffin pohjalta ilman, että kyseisestä tuotosta voidaan vähentää kaikki festivaalin järjestämisestä aiheutuneet kulut, joilla ei ole yhteyttä kyseisellä festivaalilla esitettyihin musiikkiteoksiin, edellyttäen, että kun otetaan huomioon kyseisen asian kaikki merkitykselliset olosuhteet, kyseistä asteikkoa soveltavan hallinnointiyhteisön tosiasiallisesti asettamat korvaukset eivät ole liiallisia ottaen huomioon muun muassa teosten käytön luonne ja laajuus, kyseisen käytön synnyttämä taloudellinen arvo ja kyseisen hallinnointiyhteisön suoritusten taloudellinen arvo, mikä kansallisen tuomioistuimen on varmistettava, ja

– toisaalta käytetään kiinteää portaittaista järjestelmää sen määrittämiseksi, mikä osuus esitetyistä musiikkiteoksista kuuluu kyseisen hallinnointiyhteisön valikoimaan, edellyttäen, ettei ole olemassa muuta menetelmää, jonka mukaan on mahdollista tarkemmin yksilöidä ja mitata näiden teosten käyttö ja jolla voidaan saavuttaa sama hyväksyttävä päämäärä, joka on musiikin tekijöiden, säveltäjien ja kustantajien etujen suojaaminen, nostamatta kuitenkaan suhteettomasti sopimusten hallinnoinnista ja tekijänoikeudella suojattujen musiikkiteosten käytön valvonnasta aiheutuvia kuluja, mikä kansallisen tuomioistuimen on varmistettava sen käsiteltävänä olevan yksittäistapauksen valossa ja ottaen huomioon kaikki asian olosuhteet, mukaan luettuna toimitettujen tietojen saatavuus ja luotettavuus sekä olemassa olevat tekniset välineet.

Oikeudenkäyntikulut

61 Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 102 artiklaa on tulkittava siten, että kyseisessä artiklassa tarkoitettua markkina-aseman väärinkäyttöä ei ole se, että yhteishallinnointiyhteisö, jolla on tosiasiallinen monopoli jäsenvaltiossa, asettaa musiikkitapahtumien järjestäjille musiikkiteosten välittämistä yleisölle koskevan oikeuden osalta asteikon, jossa

– **tekijänoikeuskorvaukset lasketaan pääsylippujen myynnin bruttotuottoon sovellettavan tariffin pohjalta ilman, että kyseisestä tuotosta voidaan vähentää kaikki festivaalin järjestämisestä aiheutuneet kulut, joilla ei ole yhteyttä kyseisellä festivaalilla esitettyihin musiikkiteoksiin, edellyttäen, että kun otetaan huomioon kyseisen asian kaikki merkitykselliset olosuhteet, kyseistä asteikkoa soveltavan hallinnointiyhteisön tosiasiallisesti asettamat korvaukset eivät ole liiallisia ottaen huomioon muun muassa teosten käytön luonne ja laajuus, kyseisen käytön synnyttämä taloudellinen arvo ja kyseisen hallinnointiyhteisön suoritusten taloudellinen arvo, mikä kansallisen tuomioistuimen on varmistettava, ja**

– **käytetään kiinteää portaittaista järjestelmää sen määrittämiseksi, mikä osuus esitetyistä musiikkiteoksista kuuluu kyseisen hallinnointiyhteisön valikoimaan, edellyttäen, ettei ole olemassa muuta menetelmää, jonka mukaan on mahdollista tarkemmin yksilöidä ja mitata näiden teosten käyttö ja jolla voidaan saavuttaa sama hyväksyttävä päämäärä, joka on musiikin tekijöiden, säveltäjien ja kustantajien etujen suojaaminen, nostamatta kuitenkaan suhteettomasti sopimusten hallinnoinnista ja tekijänoikeudella suojattujen musiikkiteosten käytön valvonnasta aiheutuvia kuluja, mikä kansallisen tuomioistuimen on varmistettava sen käsiteltävänä olevan yksittäistapauksen valossa ja ottaen huomioon kaikki asian olosuhteet, mukaan luettuna toimitettujen tietojen saatavuus ja luotettavuus sekä olemassa olevat tekniset välineet.**

Allekirjoitukset